

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/125/2017
Identifikačné číslo spisu: 3114203776
Dátum vydania rozhodnutia: 23.01.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Edita Bakošová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:3114203776.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ U., bývajúceho v S., 2/ N., bývajúcej v S., obaja zastúpení Advokátskou kanceláriou JUDr. Eckmann, s.r.o. so sídlom v Trenčíne, Mierové námestie 14, IČO : 47 241 110, proti žalovaným 1/ Prima banka Slovensko, a. s., so sídlom v Žiline, Hodžova 11, zastúpenej SEDLAČKO & PARTNERS, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Štefánikova 8, 2/ G., trvale bytom S., t. č. na neznámom mieste, zastúpený opatrovníčkou U., súdnou tajomníčkou Okresného súdu Považská Bystrica, o určenie neplatnosti právneho úkonu a iné, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 17 C 32/2014, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 4 Co 25/2016 z 8. decembra 2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaní majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín rozsudkom z 20. októbra 2015 č. k. 17 C 32/2014-126 zamietol žalobu žalobcov, ktorou sa domáhali určenia neplatnosti zmluvy z 26. októbra 2005 o zriadení záložného práva na nehnuteľnosti v zmluve konkrétne špecifikované, uzatvorenej medzi právnymi predchodcami žalobcov (U. nar. XX.XX.XXXX a U. nar. XX.X.XXXX) a žalovanou 1/ (predtým Dexia banka Slovensko a. s.) a určenia, že záložné právo k nehnuteľnostiam, ktoré malo vzniknúť povolením vkladu záložného práva na základe predmetnej zmluvy o zriadení záložného práva na nehnuteľný majetok, nevzniklo. Žalobcom uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalovanej 1/ náhradu trov konania vo výške 419,40 eur a žalovanému 2/ náhradu trov konania nepriznal. V odôvodnení uviedol, že v prvom rade sa vysporiadal s otázkou existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení neplatnosti záložnej zmluvy a určení, že záložné právo nevzniklo podľa § 80 písm. c/ O.s.p. S poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 89/2007 uviedol, že žalobcovia nemajú naliehavý právny záujem na určení neplatnosti záložnej zmluvy, najmä nie určenia neplatnosti jednej verzie vyhotovenej zmluvy, ak je nesporné, že existuje originál zmluvy, ktorý netrpí žiadnymi nedostatkami (ktorými trpí iná verzia rovnakej zmluvy). Neplatnosť jednej verzie zmluvy nemôže s konečnou platnosťou odstrániť stav právnej neistoty medzi účastníkmi právneho úkonu. Preto bolo

potrebné návrh v časti, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia neplatnosti záložnej zmluvy zamietnuť. Žalobcovia však ako dedičia po pôvodných záložcoch a aktuálne podieloví spoluvlastníci týchto nehnuteľností, majú naliehavý právny záujem na určení, že k predmetným nehnuteľnostiam záložné právo nevzniklo. Navrhovaný určovací výrok súdu môže odstrániť stav nesúlady skutočného stavu so stavom evidovaným (právnym) v katastri nehnuteľností, pričom odstránením tohto nesúlady bude priamo ovplyvnené právne postavenie žalobcov, ako podielových spoluvlastníkov. Pri rozhodovaní o tom, či k predmetným nehnuteľnostiam platne vzniklo, resp. či existuje záložné právo, súd ako predbežnú otázku posudzoval existenciu platnej záložnej zmluvy, na základe ktorej bolo záložné právo zapísané do katastra nehnuteľností, ale aj to, aká zmluva tvorila prílohu k návrhu na jeho vklad. V konaní boli predložené dve obsahovo identické záložné zmluvy, z ktorých jedna bola podpísaná záložcami s notárskym osvedčením o pravosti ich podpisov a jedna bez osvedčenia ich podpisov tvorila prílohu k návrhu na vklad záložného práva. Právna úprava nevyžaduje, aby v zmluve, na základe ktorej má byť zapísané záložné právo, museli byť podpisy záložcov úradne osvedčené. Z listinného dôkazu predloženého žalobcami a to znaleckého posudku č. 42/2010 znalca P., znalca z odboru písomoznalectvo, odvetvie ručné písmo, bolo zistené, že podpisy záložcov na záložnej zmluve tvoriacou prílohu návrhu na vklad záložného práva, nie sú ich podpismi, ktorú skutočnosť žalovaná 1/ nerozporovala. Skutočnosť, že prílohou návrhu na vkladu záložného práva bola verzia zmluvy, ktorá neobsahovala podpisy záložcov, nie je dôvodom pre neplatný vznik záložného práva, ak súčasne bola záložcami platne uzatvorená rovnaká záložná zmluva, ktorá však nebola prílohou návrhu na vklad záložného práva. Existenciu takejto záložnej zmluvy má súd preukázanú originálom záložnej zmluvy, ktorý predložila žalovaná 1/, pretože ak je jedno vyhotovenie zmluvy platné, je platná celá zmluva. Súd prvej inštancie sa ďalej zaoberal otázkou, či na základe neplatnej verzie platnej zmluvy môže vzniknúť vecné právo, ktoré vzniká vkladom do katastra nehnuteľností na základe návrhu, ktorého prílohou má byť aj riadna zmluva. V súvislosti s tým uviedol, že záložné právo vzniká až jeho vkladom do katastra nehnuteľností, a nie už samotným uzatvorením záložnej zmluvy (§ 151b ods. 1 Občianskeho zákonníka záložné právo sa zmluvou zriaďuje), avšak nie je možné ignorovať skutočnosť, že zavkladovanie vlastníckeho práva je administratívnym úkonom, resp. rozhodnutím. Vo všeobecnosti vydanie tohto administratívneho rozhodnutia (rozhodnutie o povolení vkladu vecného práva), teda rozhodovanie orgánov štátnej správy na úseku katastra o povolení vkladov vecných práv na základe právnych úkonov, plní predovšetkým úlohu riadnej evidencie vecných práv k nehnuteľnostiam a ich ochranu. S poukazom na § 70 ods. 1 zák. č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností uviedol, že evidencia, vrátane rozhodovania o zavkladovaní vecných práv, plní sekundárnu úlohu a svojim spoločenským významom neprevyšuje všeobecný záujem na tom, aby stav v katastri zodpovedal skutočnej vôli účastníkov právnych vzťahov, predmetom ktorých sú nehnuteľnosti a preto sú prípustné aj žaloby, ktoré nevychádzajú z platných údajov katastra nehnuteľností. Vychádzajúc z týchto úvah dospel súd prvej inštancie k záveru, že zavkladovanie záložného práva na základe návrhu, ktorého prílohou nebola záložcami podpísaná záložná zmluva, nemôže spôsobiť, že záložné právo nevzniklo. Samotné zavkladovanie predmetného záložného práva v danom prípade zodpovedalo vôli účastníkov záložnej zmluvy a jeho originálnemu zneniu, aj keď na základe prílohy, ktorá nezodpovedala originálu záložnej zmluvy. Vôľa záložcov na zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam vyplýva z ich prejavu vôle na záložnej zmluve, ktorú riadne podpísali a aj z ich následného správania. Vychádzajúc z týchto úvah súd prvej inštancie dospel k záveru, že záložné právo na predmetných nehnuteľnostiach vzniklo a existuje a preto žalobu žalobcov aj v tejto časti zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov rozsudkom z 8. decembra 2016 sp. zn. 4 Co 25/2016 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, žalovanej 1/ priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania a žalovanému 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. S poukazom na § 387 ods. 2 C.s.p. uviedol, že právny názor súdu prvej inštancie vyslovený v prejednávanej veci považuje za správny a stotožňuje sa aj s odôvodnením napadnutého rozsudku. Na zdôraznenie správnosti a vo vzťahu k odvolacím námietkam žalobcov uviedol, že zdieľa právny názor súdu prvej inštancie, že na určení neplatnosti záložnej zmluvy nie je daný naliehavý právny záujem, nakoľko v danej veci sa žalobcovia zároveň druhým žalobným petitom domáhajú aj určenia, že záložné právo k označeným nehnuteľnostiam na základe tejto záložnej zmluvy nevzniklo, pričom otázku neplatnosti záložnej zmluvy je treba riešiť ako prejudiciálnu k tomuto druhému žalobnému petitu.

Zdôraznil, že s účinnosťou od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť nový procesný predpis (zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok), ktorý v ustanovení § 137 písm. c/ pripúšťa žalobu na určenie, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem, t. j., že tento nový procesný predpis už nepripúšťa žalobu na určenie, či tu je alebo nie je právny vzťah. Preto aj za daného procesného stavu žaloba na určenie neplatnosti záložnej zmluvy je neprípustná. Vo vzťahu k druhému žalobnému petitu, ktorým sa žalobcovia domáhali určenia, že záložné právo k označeným nehnuteľnostiam na základe záložnej zmluvy z 26. októbra 2005 nevzniklo, odvolací súd uviedol, že v súvislosti s ním správne súd prvej inštancie riešil ako prejudiciálnu otázku platnosť záložnej zmluvy. S poukazom na jednotlivé ustanovenia katastrálneho zákona uviedol, že právny záver súdu prvej inštancie, že záložné právo na označených nehnuteľnostiach v danej veci vzniklo a existuje na základe tejto záložnej zmluvy, považuje za správny a to aj v súvislosti s preukázanou existenciou obsahovo totožných zmlúv o zriadení záložného práva s overenými a neoverenými podpismi záložcov. Preto sa stotožňuje s právnym názorom súdu prvej inštancie, že za týchto okolností záložné právo k označeným nehnuteľnostiam vzniklo a preto rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 C.s.p. aj v tejto časti potvrdil. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 C.s.p.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“) dňa 30. marca 2017 dovolanie, ktoré odôvodnili tým, že rozsudok odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie považujú za nezákonný z dôvodu, že vklad záložného práva v prospech žalovaného 1/ bol povolený na základe zmluvy o zriadení záložného práva, ktorá neobsahovala vlastnoručné podpisy záložcov. Namietali, že súdy vznik záložného práva odvodili od existencie jedného vyhotovenia totožnej zmluvy obsahujúcej úradne osvedčené podpisy záložcov, z čoho vyvodili existenciu skutočnej vôle záložcov vstúpiť do takéhoto zmluvného vzťahu. Takýto názor považujú za nesprávny, pretože rovnopis záložnej zmluvy predložený katastrálnemu úradu trpí vadou absolútnej neplatnosti, keďže neobsahuje vlastnoručné podpisy záložcov a teda v zmysle § 31 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností, právny úkon nebol urobený v predpísanej forme, a preto nemohol vyvolať právne účinky vyžadované § 151e ods. 2 Občianskeho zákonníka, vznik záložného práva. Namietajú tiež zjavnú protichodnosť odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, keď odvolací súd v bode 16. konštatuje, že záložné právo vzniká až vkladom zmluvy o záložnom práve a pokiaľ je zmluva o záložnom práve neplatná, nemohlo záložné právo vzniknúť a v poslednej vete totožného bodu uvádza, že záložné právo k nehnuteľnostiam označeným v napadnutom rozsudku vzniklo. Žalobcovia považujú takto vyslovené rozporné právne názory odvolacieho súdu na otázku možného vzniku záložného práva na základe absolútne neplatnej záložnej zmluvy za tak vážne, že ide o okolnosť nielenže spôsobujúcu zmätočnosť napadnutého rozsudku, ale odôvodňujúcu aj podanie mimoriadneho opravného prostriedku s poukazom na § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p. Zdôraznili, že absolútna neplatnosť právneho úkonu nastáva zo zákona, ale súd je povinný na ňu z úradnej moci prihliadať bez toho, aby na to upozorňovali strany sporu a absolútne neplatný právny úkon nemožno dodatočne schváliť a ani odstrániť vadu, ktorá spôsobuje neplatnosť. Navyiac, vzhľadom na to, že osoby, ktoré mali podpísať iný rovnopis záložnej zmluvy už nežijú, nemožno zodpovedať otázku, či ako konajúce osoby mali vedomosť o obsahu tohto právneho úkonu, o jeho následkoch, či tento úkon skutočne predstavoval ich skutočnú, slobodnú a vážnu vôľu, a či uvedenú zmluvu nepodpisovali v omyle. Žalobcovia preto tvrdia, že vyslovený názor odvolacieho súdu o „nerušenom“ akceptovaní založeného vzťahu uzatvorenej záložnej zmluvy i zo strany pôvodných záložcov nie je možné vôbec akceptovať, nakoľko súčasný stav neumožňuje objektívne a komplexné posúdenie tejto otázky. Nesúhlasia ani s názorom súdu, že žalovaný 1/ nespôsobil stav, že správe katastra bola predložená iná verzia zmluvy ako v skutočnosti uzatvorená, pretože otázka zavkladovania záložného práva je predovšetkým v záujme každého záložného veriteľa. Žalobcovia ďalej namietajú, že ak odvolací súd dospel k záveru, že došlo k platnému uzatvoreniu záložnej zmluvy, mal žalobu zamietnuť len v časti určenia, že záložné právo nevzniklo. Žalobcovia v závere odôvodnenia svojho dovolania citovali ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a/, b/, c/, § 424 a § 444 ods. 1, 2 C.s.p. s tým, že zo všetkých uvedených dôvodov navrhujú napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie, prípadne aby dovolací súd postupom podľa § 449 ods. 3 Civilného sporového poriadku vo veci sám rozhodol a v takomto prípade im priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Zároveň žiadajú odložiť právoplatnosť napadnutého rozhodnutia.

4. Žalovaný 1/ v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobcov uviedol, že z dovolania nie je zrejmé, ktorú alternatívu prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/, b/, c/ C.s.p. považujú dovolatelia za splnenú, keď dovolanie špecifikujú tým, že považujú napadnutý rozsudok za nezákonný a právne posúdenie za nezákonné. Z opisu ich právneho posúdenia sa možno domnievať, že v dovolaní namietajú vadu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., táto však taktiež nie je dostatočne konkretizovaná. Navrhujú dovolanie z dôvodu nedostatočne vymedzeného dovolacieho dôvodu odmietnuť a návrhu na odklad právoplatnosti nevyhovieť a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania.

5. Žalovaný 2/ vyjadrenie k dovolaniu nepodal.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil splnenie podmienok pre odklad právoplatnosti (dovoláním) napadnutého rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 444 ods. 2 C.s.p. a v súlade s ustálenou praxou dovolacieho súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 O.s.p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

8. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorým je možné napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu pri splnení zákonom stanovených predpokladov. Z hľadiska posúdenia prípustnosti a dôvodnosti dovolania je podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone v prejednávanej veci (§ 431 až 435 C.s.p.) a to v nadväznosti na konkrétne, dovoláním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, pretože pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky prípustnosti dovolania, nemožno dovoláním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému prieskumu v dovolacom konaní.

9. Podľa § 419 C.s.p. proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

10. Podľa § 421 ods. 1 C.s.p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C.s.p.).

12. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 C.s.p.). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (§ 428 C.s.p.). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ C.s.p., je povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (v prejednávanej veci § 421 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 432 ods. 1 C.s.p.). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

13. V preskúmvanej veci dovolatelia zastúpení kvalifikovaným právnym zástupcom (advokátom) prípustnosť dovolania vyvodzujú z § 421 ods. 1 písm. a/, b/, c/ C.s.p. (por. bod III. dovolania). Uplatnenie dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci podľa § 421 ods. 1 písm. a/ a súčasne podľa § 421 ods. 1 písm. b/, c/ C.s.p. sa však vzájomne vylučuje; ich súbeh, resp. vzájomná kumulácia je vylúčená (por. napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 27/2017). Preto dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzil na skúmanie prípustnosti dovolania len z

hľadiska dovolacieho dôvodu, ktorý je v ustanovení § 421 ods. 1 C.s.p. uvedený na prednejšom mieste, t. j. na dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. (v tomto smere porovnaj aj rozhodnutie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 1 VCdo 2/2017).

14. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Sama polemika dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.

15. Pokiaľ dovolateľ v takom dovolaní nevymedzí právnu otázku a neoznačí ustálenú súdnu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli. V prípade absencie uvedeného dovolací súd nemôže pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešil prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým ani vyhľadávať všetky (do úvahy prichádzajúce) rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré sa týkajú danej problematiky; v opačnom prípade by uskutočnil dovolací súd prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (pozri Števcík M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK, str.1382 a rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 6/2017, sp. zn. 3 Cdo 28/2017).

16. V danom prípade žalobcovia v dovolaní uviedli všeobecnú charakteristiku nesprávnosti, ku ktorým podľa ich názoru došlo pred prvoinštančným a odvolacím súdom, avšak neoznačili žiadne rozhodnutia dovolacieho súdu vyjadrujúce právne názory, od ktorých sa odvolací súd odklonil a zaujal iný právny názor, než aký v konkrétnej právnej otázke zaujal dovolací súd vo svojich rozhodnutiach. Z tohto dôvodu dovolací dôvod nebol žalobcami vymedzený spôsobom uvedeným § 431 až 435 C.s.p. Absenciu takej náležitosti považuje C.s.p. za dôvod pre odmietnutie dovolania.

17. Najvyšší súd, konštatujúc danosť dôvodov pre odmietnutie dovolania v zmysle § 447 písm. f/ C.s.p., dovolanie žalobcov odmietol.

18. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C.s.p.).

19. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.